

Հայկական գիտահետազոտական հանգույց
Armenian Research & Academic Repository

Սույն աշխատանքն արտոնագրված է «Մտեղծագործական համայնքներ
ոչ առևտրային իրավասություն 3.0» արտոնագրով

This work is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial
3.0 Unported (CC BY-NC 3.0) license.

Դու կարող ես.

պատճենել և տարածել նյութը ցանկացած ձևաչափով կամ կրիչով
ձևափոխել կամ օգտագործել առկա նյութը ստեղծելու համար նորը

You are free to:

Share — copy and redistribute the material in any medium or format

Adapt — remix, transform, and build upon the material

ՅԵ. ՀՐԱՆՏ

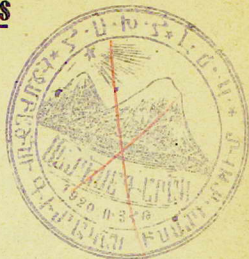
ԼԵՆԻՆԻԶՄԻ ՌԵՎՈՅՍԻԱՅԻ
ՆՈՐԱԳՈՒՅՆ ՓՈՐՁԵՐԻ
ԴԵՄ

ՊԵՏՂՐԱՏ—1929

ՅԵ՛ ՀՐԱՆՏ

3K7

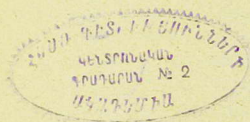
2

4414
A

10110

ԼԵՆԻՆԻԶՄԻ ՌԵՎՈՒԹԻԱՅԻ
ՆՈՐԱԳՈՒՅՆ ՓՈՐՁԵՐԻ
ԴԵՄ

ՊԵՏԱԿԱՆ ՀՐԱՏԱՐԱԿԶՈՒԹՅՈՒՆ

ՅԵՐԵՎԱՆ—1929

ՊԵՏՅՐԱՏԻ II ՏՊԱՐԱՆ
ՑԵՐԵՎԱՆՈՒՄ

Հրատ. № 977 Գ. № 466

Տիրաժ 1500

Գրառեպլար № 2063 (բ.)

ԼԵՆԻՆԻԶՄԻ ՌԵՎԻԶԻԱՅԻ ՆՈՐԱԳՈՒՅՆ ՓՈՐՁԵՐԻ ԴԵՄ

ԱՁ ԹԵՂԵՄԸՆ ԲՅՈՒՐԵՂԱՑՈՒՄԸ

«... Յես իմ ճառի մեջ հաստատում ելի, վոր Համկոմկուսի ներսում աջ վտանգի դեմ տարվող պայքարի զարգացման տվյալ շրջանում պայքարի հիմնական մեթոդ ե հանդիսանում իդեոլոգիականը, վորը չի բացասում առանձին դեպքերում կազմակերպչական լեզրակացություններ անել: Յես այդ թիզիսը հիմնավորում ելի նրանով, վոր աջերը Համկոմկուսում դեռ չեն բյուրեղացել, ֆրակցիա կամ խմբավորում չեն ներկայացնում ե Համկոմկուսի Կենտկոմի վորոշումները չկիրառելու դեռես վոչ մի դեպք չեն տվի: Յես իմ նառում հաստատում ելի, վոր յերե աջերը Ֆրակցիոն պայքարի դիքերի անցնեն յեվ սկսեն խախտել Համկոմկուսի Կենսկոմի վորոշումները, կուսակցությունը նրանց հետ կվերաբերվի այնպես, ինչպես քոցկիսաների հետ 1927 թ.» (Ընդգծումներն իմն են: Յե. Հ.):

Ահա այսպես ե պատասխանում ընկ. Ստալինը գերմանական կոմկուսի հաշտվողականներին ու նրանց լիդեր Եվերտին, չերը վերջինները գերմ. կոմկուսի ներսում արդեն իրանց ֆրակցիան ստեղծած աջերի նկատմամբ առաջարկում են սահմանափակվել զուտ իդեոլոգիական պայքարով: Դրանով նրանք Համկոմկուսի նկատմամբ ճիշտ դրուժյունը խորամանկորեն

գերմանական կուսակցության վրա տարածելու փորձ
են անում*)։

Բրանդլերյան կազմակերպված աջ ոպպորտյունիս-
տական ֆրակցիայի դեմ գերմանական հաշտվողական-
ներն աչքախօսվ առաջարկում են գործադրել իդեոլո-
գիական միջոցներ, որոնք գործելով ընկ. Ստալինի՝
մեր կուսակցության համար՝ ճիշտ միտքը։ Նրանք
հարցին մոտենում են մեխանիկորեն, անկախ ժախ-
նակից ու թարածությունից։ Չէ՞ վոր ընկ. Ստալինի
ասածը վերաբերում է Համկոմկուսին, նրա շարքերում
արտահայտված աջ թեքմանը և ասված է կենտկոմի
նոյեմբերյան պլենումում, յետք Գերմանիայում ազ քե-
ֆումը վորպես ֆրակցիա արդեն իսկ հայտնաբերվել եւ։

Դժբախտաբար մեզանում, մեր կուսակցության
շարքերում քիչ էն աչքախօսները, վորոնք համարյա
թե նույն ձևով են դնում հարցը, տուրք տալիս հաշտ-
վողականությանը, «այդ վախկոտ ոպպորտյունիզմին»։

Մարդիկ աջ ու ձախ անվերջ կրկնում են, թե
Ստալինն ասել է իդեոլոգիական պաշտարի մասին,
շեշտը դրա վրա դրել, ել լինչ կարիք կա աջ թեքման
ձևակերպման, իրա զարգացման նոր շրջանի մասին
խոսել։ Այդպիս մտածողներին լավագույն պատասխան
է տալիս մեր վերեւ բերված քաղվածքն ընկ. Ստալինի
ճառից։ Չպիտի մոռանալ, վոր չեթե այդ կերպ
մտածողների վորոշ մասն անգիտակցորեն հաշտվողա-
կանության գիրկն է ընկնում, ապա կան մարդիկ,
վորոնք աշխատում են թագնվել Ստալինի այդ ճիշտ
մտքի չետեր, պաշտպան կանգնելով աջ թեքմանը։

*) Տես ընկ. Ստալինի ճառը կոմինտերնի Գործկոմի
նախագահության 1928 թ. դեկտեմբերի 19-ի նիստում
«Большевик» 23 թ. № 23—24, յերես—45։

Այս անցած ամիսների ընթացքում աջ թիքումը դասակարգւիւն թշնամուն թերազնահատող, նրա դիմադրության և մեր դժվարությունների առաջ նահանջող տենդենցների դումարը ձեռքերակելու ձգտումն և հայտնարեւել: Նա զարգացման վորոշ աստիճան և անցել, իր նախկին դրությունից դուրս գալով՝ շեշտակի դունավորում և ստացել:

Այսօր արդեն վոչ միայն դոյություն ունեն աջ տրամադրությունները ձեռքերադող հակափոսակցական պլատֆորմալի ելմենտները, այլև ակներև են առանձին ֆրակցիա ստեղծելու բացահայտ տենդենցները, կուսակցության քաղաքականությունը բոլոր գծերով հարվածող և կասկածի տակ առնող ձգտումները: Միաժամանակ վերջին շրջանում կուսակցության վորոշումներին չենթարկվելու խոստանակ փաստեր են արձանագրված:

Նման պայմաններում կույր, միամիտ պիտի լինել կամ չար միտում ունենալ՝ չնկատելու համար այն նորը, զարգացման յուրահատուկ կողմը, վոր կրում և այսօր աջ թիքումը, քան եր այդ սրանից 4—5 ամիս առաջ:

Պրոլետարական դիկտատուրալի ամբացման, մեր հեղափոխության զարգացման հիմնական խնդիրներում աջ տարրերը հանդես են գալիս մի ամբողջ հակակուսակցական պլատֆորմայով: Տարբեր պայմաններում, նոր հիման վրա լինինիւմը ռեվիզիայի չենթարկելու փորձեր են կատարվում Լենինի հեղինակության չետե թագնվելով:

ԲԱՆՎՈՐԱԿԱՆ ԳՅՈՒՂԱՑԻՆԿԱՆ ԳԼՈՒԽԻ ԸՄՐԱՑՄԱՆ ՆՈՐ ՅՐՋԱՆԸ

Համամիութենական կոմմունիստական կուսակցությունը և բանվոր դասակարգը սոցիալիզմ են կառուցում հետափնաց գյուղացիական մի լերկրում, ուր բնակչության մեծամասնությունը կազմում և գյուղացիությունը: Այստեղ հեղափոխության զարգացման բոլոր հտապներումն ել հիմնական, վճռական նշանակություն ունի բանվորա-գյուղացիական դաշինքի խնդիրը, բանվոր դասակարգի ղեկավարությամբ հինը քանդելու և նորն ստեղծելու պրոբլեմը:

Թե փետրվարյան բուրժուական հեղափոխության միջոցին և թե նրանից հետո հաղթական Հոկտեմբերի բարրիկադներում հչական դեր և խաղացել բանվոր դասակարգի՝ վերաբերմունքի խնդիրը զեպի գյուղացիությունը: Կենտրոնական այդ մոմենտը չերբեք իր նշանակությունը չի կորցրել թե տնտեսական շինարարության սկզբի շրջանում և թե սոցիալիստական համատարած արշավի, մեր հեղափոխության զարգացման դժվարին այս որերում:

Սակայն կարևորն այն և, վոր այդ բոլոր շրջաններում ել վոչ միայն բանվոր դասակարգի կողմից շարունակ անփոփոխ նույն վերաբերմունքը չի լեղել զեպի գյուղացիությունն, այլ և բանվորա-գյուղացիական բլոկը՝ պրոլետարիատի հաստատ ղեկավարությամբ՝ հեղափոխության զարգացման յուրաքանչյուր հտապում տարբեր ձևեր և բնդունել:

Յեվ այդ միանգամայն հասկանալի չե հեղափոխական մարքսիզմի-լենինիզմի հիմքերը մարտած

յուրաքանչյուր կոմմունիստի համար, քանի վոր բան-
վորա-գյուղացիական դաշինքը վոչ թե նպատակ է,
այլ լոկ միջոց: Նա միջոց է դասակարգերի վոչնչաց-
ման, «վերացնելու բանվորների և գյուղացիների միջև
յեղած տարբերությունը, բոլորին աշխատողներ դար-
ձնելու» (Լենին):

Հստ պայմանների և հեղափոխության առաջա-
դրած խնդիրների բանվորա-գյուղացիական դաշինքը
յուրաքանչյուր տվյալ մոմենտում կրել է իր շեշտը,
ունեցել է ընդհանուր շղթայի աչն ողակը, վորից
պինդ բռնել է կուսակցությունը:

Հարցի կարևորությունը նկատի առնելով, ան-
հրաժեշտ է մի թեթև պատմական եքսկուրսիա կատարել՝
ցույց տալու համար բանվորա-գյուղացիական դաշինքի
տարբեր շրջաններում կրած ելական կողմը և հետա-
պնդած անմիջական նպատակը:

Բուրժուական հեղափոխության միջոցին կուսա-
կցության լոգունգն եր՝ պրոլետարիաաը վողջ գյուղա-
ցիության հետ միասին ընդդեմ ցարիզմի և ավա-
տականության, բուրժուազիայի չեղոքացումով, պրո-
լետարական հեղափոխության միջոցին՝ բանվոր դա-
սակարգը գյուղական չքավորության վրա հենված,
միջակին չեղոքացնելով, ընդդեմ քաղաքի և գյուղի
բուրժուազիայի *):

*) Չպիտի մոռանալ, վոր մեր հեղափոխության ղարդացման
կոնկրետ ընթացքի հետևանքով, կուսակցության լոգունգների
կիրառումը ժամանակի իմաստով այլ պատկեր ստացավ:

Ինչպես, որինակ, այն, վոր հոկտեմբերին, յերբ քաղաքում
սոցիալիստական հեղափոխություն եր տեղի ունենում, գյուղը
փաստորեն դեռ նոր եր կատարում իր բուրժուական հեղափոխու-
թյունը և սոցիալիստականին ձեռնարկեց միայն 1918 թ.:

Ապա դալիս ե բանվորա-գյուղացիական դաշինքի զարգացման նոր շրջանը, չերբ պրոլետարիատն իր իշխանությունն ամրացնելուց հետո միջակին տնտեսական շինարարությանն ակտիվ մասնակից անելու քաղաքականությունն ե վարում։ Այդ շրջանում դրվում ե միջակ գյուղացու խնդիրն, իբրև հողագործության կենտրոնական դեմքի։

Այդ չեւեք շրջաններից չուրաքանչյուրը, գյուղացիության նկատմամբ պրոլետարիատի բռնած տարբեր դիրքավորման հետեանքով, ունեցել ե իր չորահատուկ խնդիրները, անմիջական նպատակները, վորոնց մասին մենք արդեն հիշատակեցինք միջանկյալ։

Յեթե առաջին շրջանի հիմնական խնդիրն եր կալվածատիրության տուպալումը ե պրոլետարիատի ու գյուղացիության դեմոկրատական դիկտատուրայի հաստատումը, վոր դարձյալ իրականության մեջ չուրահատուկ ընթացք ունեցալ, ապա չերկրորդ շրջանը, չքավորի վրա հենվելու, միջակին չեզոքացնելու ետուպը հիմք դրեց պրոլետարական դիկտատուրային։

Այնուհետեւ արդեն միջակի հետ պինդ դաշնակցած ե չքավորի վրա ամուր հենված, կուլակին ուժգին հարվածելով, բանվոր դասակարգը ՆեՊ-ի ոեւսերի վրա ձեռնարկում ե տնտեսական շինարարության դժվարին աշխատանքներին, սոցիալիզմի կառուցման պրակտիկային։

Սակայն ալստեղ ել բանվորա-գյուղացիական դաշինքի յերրորդ շրջանի ալդ հիմնական ելությունը միշտ միևնույն ձևով, միջոցով չի իրագործվում։ Հայտնի չե, վոր ՆեՊ-ի կիրառման սկզբնական շրջանում էինինը հսկայական կարեւորություն եր տալիս քաղա-

քի ու գյուղի միջև փոխանակություն հաստատելուն, առևտրի զարգացմանը: Յեւ վեթեմենք վերցնենք մեր կուս, համագումարները, նրանց վորոշումները, ապա կտեսնենք, լոր այդ շրջանում, 10, 11, 12, 13-րդ համագումարներում դաշինքի զարգացման շղթայի հիմնական ողակները ձգվում են հենց առևտրական հարաբերությունների, փոխանակության պրոցեսի աճման և ապա այն կոոպերատիվ հունի մեջ առնելու ուղղությամբ: Մեր տնտեսության վերականգնման ամբողջ շրջանում, մինչև 1925—26 թ. ելական դեր ե խաղացել քաղաքի և գյուղի միջև յեղած փոխանակության կոոպերացման պրոցեսը: Այդ տապալիչում այսօր մենք արդեն խոշորագույն նվաճումներ կարող ենք արձանագրել: Ներկայումս թե սպառողական և թե գյուղատնտեսական կոոպերացիան քաղաքի ու գյուղի դոգման գործում կարևորագույն տնտեսական ֆակտորներն են հանդիսանում փոխանակության գծով:

Ինչ խոսք, վոր դաշինքի այդ ձևը, վոր հիմնական բացառիկ նշանակություն ուներ ՆԵՊ-ի կիրառման սկզբից մինչև մեր տնտեսության վերականգնման շրջանի ավարտումը, հետագայում ևս ումեն կերպ պիտի զարգացնել՝ ապրանքափոխանակությունն ամբողջովին կոոպերացիայի ցանցի մեջ առնելու համար:

Գյուղատնտեսության ռեկոնստրուկցիայի սկզբումով հիմնական նշանակություն ե ստանում արդեն արտադրական պրոցեսը, նրա կոոպերացումը, կոլխոզների և սովխոզների կազմակերպումը, նրանց քանակական և վորակական աճումը, վորոնք և կազմում են բանվորա-գյուղացիական դաշինքի ամրացման նոր ձևերը:

կուսակցության 15-րդ համագումարի բացառիկ նշանակութիւնը հենց այն է, վոր նա կտրուկ կերպով դրեց գլուղի սոցիալիստական վերակառուցման խընդիրը, բանվորա-գյուղացիական դաշինքի զարգացման նոր ձևերի ծավալման վրա շեշտ դնելով: Այդ, իհարկե, չի նշանակում, թե համագումարը մոռացության տվեց գյուղական անհատական տնտեսութիւնները, կամ նրանց հետագա զարգացման համար գործադրվելիք անհրաժեշտ և հնարավոր միջոցները դաշինքի սահմաններից դուրս անկարևոր բան համարեց: Սխալվում ե ընկ. Զինովյեվը, յերբ այդպես է դնում հարցը: Նրա կարծիքով բանվորա-գյուղացիական դաշինքը պիտի ամրացնել միայն գյուղատնտեսության կոլլեկտիվացման հիման վրա և միայն այդպես պիտի հասկանալ 15-րդ համագումարի վորոշումները*): (Ընդգծումներն իմն են: Յե. Հ.):

Այդ կերպ մեկնաբանել 15-րդ համագումարի հայտնի վորոշումները՝ նշանակում է հարցին մոտենալ միակողմանի և, մեղմ ասած, քաղաքականության մեջ վտանգավոր գործ կատարել: Նախ պիտի շեշտել այն, վոր կոլլեկտիվացման գործը կուսակցութիւնը չի հակադրում անհատական տնտեսութիւնների բարձրացման համար ձեռնարկվող միջոցներին: Այդ խընդիրները սերտորեն կապված են միմյանց հետ: Անհատական չքավոր-միջակ տնտեսութիւնների զարգացումը, այս ուղղութիւնը կատարվող աշխատանքը ևս պիտի ամրացնի բանվորա-գյուղացիական դաշինքը: Սա յերբեք չպետք է մոռանալ և աչքաթող անել:

*) Տես «Գրավա» № 16, փետրվար 1929 թ., Зиновьев-ի «О чистке партии» հոդվածը:

Սակայն միաժամանակ պիտի արձանագրել, վոր շեշտը դրվում է գյուղատնտեսութեան սոցիալիստական վերակառուցման, բանվորա-գյուղացիական դաշինքի ամրացման նոր ձևերի—կոլխոզների ու սովխոզների ծավալման վրա: Պարզ ձևերը զարգանալով՝ տեղի յեն տալիս ավելի բարդ ձևերի: Բանվորա-գյուղացիական դաշինքը զարգանալով և ամրանալով՝ թեւակոխում է ավելի բարձր շրջան:

Հենց այդպես ել մոտեցել և հարցին կուսակցութեան 15-րդ համագումարը, արձանագրելով, վոր «ներկա ժամանակաշրջանում անհատական գյուղացիական տնտեսությունները խոշոր կոլեկտիվների մեջ կազմակերպելու գործը պետք է հանդիսանա կուսակցության նիւնական խնդիրը գյուղում»:

Յեւ 15-րդ համագումարի այդ կարևորագույն վորոշումները հիմք ընդունելով ու նրանց անսալթաք կիրառման համար ե, վոր Կենտկոմի վերջին, նոյեմբերյան պլենումը Նույնպես շեշտեց, վոր «այդպիսով պրոլետարիատի դեպի միջակ ու չփախ գյուղացիությունն ունեցած վերաբերմունքի հարցը նոր պայմաններում յեւ այլ կերպ է կանգնում կուսակցության համար առաջին պլանի վրա: Ներկայումս բանվոր դասակարգի համար գյուղատնտեսութեան արտադրութեան տեխնիկայի և գյուղի տնտեսական հարաբերությունների՝ այդպիսին համայնացման ուղղութեամբ վերակառուցելու գործի վրա, հեղափոխականացուցիչ ազդեցութեան հնարավորությունները հսկայական չափով աճել են*):

Այսպիսով, հեղափոխութեան զարգացման տը-

*) Տես Կենտկոմի նոյեմբերյան պլենումի բանաձևերը, էջ 18, 1928 թ.:

վլալ մոմենտում, դաշինքի արդէն գոյութիւն ունեցող ձևերին, ուր բանվոր դասակարգը հսկայական նվաճումներ և ձեռք բերել, ավելանում և առաջին պլանի յի դրվում «արտադրական դաւերնի» միջոցով գլուղատնտեսութեան վրա ազդելու, այն սոցիալիստական վերակառուցման յենթարկելու խնդիրը:

Շատ հետաքրքրական է, թե ինչ յուրահատուկ ձևերով և կատարվում այսօր լենինիզմի ռեվոլյուցիոն բանվորա-գլուղացիական դաշինքի հարցում, ռեվոլյուսայն իմաստով, վոր մարդիկ թագնվելով Լենինի անվան տակ, միաժամանակ փորձ են անում կիսել նրան, մեկնաբանել այլ ուղղութեամբ:

Լենինը յեւս գործել է ժամանակի ու տարածության մեջ յեւ նրա արտահայտած այս կամ այն կարեւորագոյն միտքի կարելի յե ու պիտի հասկանալ միայն այդ կապուկցութեամբ: Այն, ինչ Լենինն ասել է տարիներ առաջ, չի կարելի մեխանիկորեն փոխադրել մեր այսօրվա պայմաններում և դրանով վորոշակի հիմնավորումներ անել: Նման դեպքում լենինիզմը, վորպես նոր հասարակարգի կառուցման մարտական ուսմունք, կորցնում է իր անմիջական հեղափոխական նշանակութիւնը և սխալաստիկ վարդապետութեան վերածվում:

Ներկայումս դաշինքն իրագործվում է տնտեսութեան ռեկոնստրուկցիայի, սոցիալիստական հարձակման շրջանում: Բանվորա-գլուղացիական խնդիրը չի դրված այնպես, ինչպես եր այդ առաջ: Վոչ թե ընդհանրապես դաշինք, այլ կոլեկտիվացման, գլուղի ու գլուղացիութեան սոցիալիստական վերակառուցման ու վերամշակման հիման վրա: Յեթե դաշինքի հարցը դրվի ընդհանրապես յեւ գլուղացիութեան ամբողջ մաս-

տայի հետ, այն դեպքում կարելի յե լողունգ տալ «հա-
լըստացման» և «կուլակի սոցիալիզմի մեջ ներաճելու»
մասին:

Իր ժամանակին, կուսակցութեան 14-րդ համա-
գումարի նախորդակին առանձին աչքի ընկնող ընկեր-
ների կողմից տրված այդ լողունգները՝ միանգամայն
իրավացիորեն կուսակցութունը դատապարտեց վոր-
պես հակալենինյան, հակակուսակցական լողունգներ:
Ինքը հեղինակն ել կուսակցութեան ու նրա ղեկավար
որդանների պահանջով և ազդեցութեան տակ հրաժար-
վեց նրանցից:

Յեթե այդ լողունգների իմաստը քննենք գյուղա-
ցիութեան հարցի վերաբերյալ այսոր գոյութունն ու-
նեցող տարածայնութունների լույսի տակ, ապա դժ-
վար չե նկատել, վոր դաշինքի նոր ձևերի կարևորու-
թյունը չհասկացողները, փաստորեն, վերարտադրում
են իրենց այդ սխալները:

Այսոր չի կարելի քննադատելու դաշինքի մասին
խոսել, քննադատելու գյուղի արտադրողական ուժերի
զարգացման հարցը դնել: Անհրաժեշտ ե աշխատանքի
ու պայքարի անցած շրջանը հաշվի առնելով, քաղաքի
ու գյուղի հարաբերութունների մեջ առաջացած վտա-
կական փոփոխությունները հիմք ընդունելով, ընդհա-
նուր շղթայի նոր ողակներից պինդ բռնել: Այդպես ե
սովորեցնում հեղափոխական մարքսիզմը, այդ ե պահան-
ջում սոցիալիզմի կառուցման համար մարտնչող լե-
նինիզմը:

Մարքսն ու Ենգելսը, գիտական սոցիալիզմի հիմ-
նադիրները շեշտել են պլուրետարիատի՝ վորպես իշ-
խող դասակարգի՝ գյուղացիութեան նկատմամբ վարե-

լիք զգուշ ու խելացի քաղաքականութեան բացառիկ նըշանակութիւնը, նրա հսկայական կարեւորութիւնը: Բայց նրանք նոր հասարակակարգ ստեղծելու հեղափոխական ուսմունքի հիմնադիրներ չեյին լինի, չեթե հարցը միմիայն այդ կերպ դնելին, կամ ավելի ճիշտ, սահմանափակվելին դրանով, աչն կողմը չտեսնելին: Ամբողջ խնդիրն ել նրանումն է, վոր նրանք դրան կապված, դրան զուգընթաց դրել են նաև գյուղացիներու քայլան վերակառուցման, գյուղացիութեան վերափոխման խնդիրը, քանի վոր պրոլետարիատի դիկտատուրան դիտել են նաև վորպես դաշինք, ուր պրոլետարիատը ղեկավարող և առաջնորդող դեր կատարելով, ձգտում է դասակարգերի վերացմանը, իր վողջ կառուցողական-ստեղծագործական աշխատանքն այդ գերազույն իդեալով համակում:

Կապիտալիզմի զարգացման նոր դարաշրջանում, իմպերիալիզմի եպոխալում Մարքսի ու Ենգելսի գործը շարունակելով և նոր հասարակակարգի կառուցման մարտական ուսմունքը ճոխացնելով, Լենինը ճնարալութութիւններում ունեւ ավելի կոնկրետ ու մանրամասն այդ խնդիրներն արծարծելու: Նա իր բազմաթիւ աշխատութիւններում ռաւ սուր կերպով դրել է բանվորագլուղացիական դաշինքի ամրապնդման ու ամրացման հարցը, քանիցս շեշտել նրա բացառիկ կարեւորութիւնը, հատկապես մեր պայմաններում:

Հայտնի յե, վոր իր վերջին հողվտծներից մեկում, ԲԳՏ մասին գրված, Լենինը վորոշակի կերպով ասում է, թե մեր կուսակցութեան գլխաւոր խնդիրն է՝ հետեւել ու հսկել բանվորագլուղացիական դաշինքին, քանի վոր նրա պառակտումը կործանիչ կլինի խոր-

հըրդային հանրապետութեան, պրոլետարիատի գիկտատուրայի համար:

Թվում է, թե ավելի ռեյեֆ ու շեշտակի չի կարելի արտահայտել այն բացառիկ կարևորութիւնը և նշանակութիւնը, վոր ունի բանվորա-գյուղացիական դաշինքը:

Անշուշտ մարդիկ այսօր լավ բան են անում, յերբ կուսակցութեանը հիշեցնում են այդ, խոսում Լենինի քաղաքական ավանդների մասին: Բայց նրանց արած այդ լավ բանն իր հակապատկերն է ընդունում, յերբ դրանից այն կողմը չգնալով, միայն դրա վրա կանգ առնելով, Լենինի քաղաքական ավանդների մասին ճառողները չեն նկատում, աչքաթող են անում այն հիմնական միջոցներն ու ձևերը, վորոնցով կարելի է և պիտի ամրացնել ներկա շրջանում բանվորա-գյուղացիական դաշինքը:

Չէ վոր դաշինքի անհրաժեշտութիւնը լավագոյն յիվ սպառիչ կերպով հիմնավորող Լենինը շեշտել է, վոր ռւսներ կապիտալիզմի արմատները չեն պոկել յիվ ներքին քաղաքացիական Ֆուդրալիզմի, իսկ չեն տաքսացել, վոր «քանի մենք ապրում ենք մանր-գյուղացիական յերկրում, կապիտալիզմի համար մեզանում ավելի ուժեղ բաղա կա, քան թե կոմունիզմի (17-րդ, 427-428): Նա միաժամանակ ասել է, վոր առանց ելեկտրիֆիկացիայի, առանց գյուղատնտեսութիւնը բարձր մեքենայական տեխնիկայի փոխադրելու, մանր-անհատական տնտեսութիւնների գերակշռող պայմաններում անխուսափելի է կապիտալիզմի ռեստավրացիան:

Իհարկէ, այն շրջանի հետ համեմատած, յերբ Լենինը գրել է այդ տողերը, շատ ժամանակ է անցել,

շատ բան ե փոխվել, պրոլետարիատի սոցիալիստական դիրքերն ամրացել: Սակայն Լենինի խոսքերը կապիտալիզմի համար ուժեղ ցնցեսական բազա լինելու մասին շարունակում են պահպանել իրենց ուժը:

Լենինի մեծութունն ու հանճարը նրանումն է, վոր նա տեսել է դրել ե հարցն իր ամբողջությամբ, բազմաբովանդակ կողմերով:

Յեթե 1922 թ. գրած իր հոդվածում Լենինը զբոլում եր աչն մասին, վոր պիտի սկսել քաղաքի ե գյուղի միջև կապ հաստատելուց, նախորոք նպատակ չըդնելով գյուղը զոռով կոմմունիզմ մտցնել, ապա միանգամայն անթույլատրելի չե ե մատերիալիստական դիալեկտիկան իրեն հիմք ունեցող լենինիզմի ֆայլսիֆիկացիա չե, չերբ այսոր մարդիկ մեխանիկորեն կրկնում են այդ միտքը ե միայն դրանով, իրականում մեծ մասամբ արդեն անցած շրջանի խնդիրներով դաշինքի ամբողջան անհրաժեշտությունը հիմնավորում, շեշտը դրանց վրա դնում:

Կուսակցությունը չերբեք զոռով չի ձգտել ե ձըգտում գյուղը կոմմունիզմ մտցնել, դաշինքի հիմքը նա այսոր ել միայն կոլլեկտիվացումը չի համարում: Բայց չի՞ վոր փոխվել են պայմաններն ու կացությունը 1922 թ. հետ համեմատած, չերբ քաղաքի ու գյուղի միջև հասարակ կապ հաստատելուց եր պետք սկսել: Այն, ինչ հնարավոր չեր 1922 թվին, հնարավոր ու անհրաժեշտ ե ալսոր:

Անցած տարիների մեր աշխատանքի արդյունքն ալսոր աչն ե, վոր այդ կապն արդեն հաստատված ե, վոր գյուղի դեմքը փոխվել ե, վոր ալսոր գյուղացիության հիմնական մասսային դաշինքի ամրացման ե պրո-

լետարիատի ղեկավար դերի մեջ կարելի չե համակելու շահագրգռել՝ առաջին պլանի դնելով «արտադրական դաշինքը»:

Չե՞ վոր այսանցած տարիներում փոխվել են մեր լերկրի արտադրողական ուժերը, նրանց վրա բարձրացող արտադրական հարաբերությունները և դասակարգային փոխհարաբերությունները, վորոնք այլևս անբավարար են դարձնում դաշինքի միայն հին ձևերը:

Յեթե Լենինին ուսկիդիպի յենթարկելու այդ փորձերին ավերացնենք այն, թե Լենինը գյուղի սոցիալիստական վերակառուցման խնդիրը դրել է «միայն ընդհանուր գծերով», և վոր «մեզանում շատ պրոբլեմներ միքիչ այլ կերպ դրվեցին», ապա միանգամայն պարզ է այդպես մտածողների «փիլիսոփայության» վողջ իմաստը: Նրանք դեմ են կոլլեկտիվացման ներկա տեմպին, սխալ են համարում կուսակցության այդ ուղղությամբ տարվող համառ աշխատանքը:

Այլ կերպ ասած՝ այն, ինչ բացահայտ կերպով ասում է Ֆրոմկինը, մյուսներն այդ ասում են Լենինի թիկունքում թաքնվելով, իրենց հակակուսակցական, հակալենինյան տեսակետները լենինիզմով քողարկելով: Ինչո՞վ բացատրել այն, վոր 1929 թ. Լենինի քաղաքական ավանդների մասին ճառողները համարյա թե չեն նկատում դասակարգային պայքարը, կուլակի ու նեպմանի ակտիվացումը, յերբեմն լիտիացումը, թերազնահատում են գյուղի սոցիալիստական վերակառուցման շեշտակի անհրաժեշտությունը և դեմ դուրս գալիս ինդուստրիացման ուժեղ տեմպին:

Մինչդեռ այդ է պահանջում իսկական մարտական-հեղափոխական լենինիզմը, նրա հաղթական վողջին և նրա անսպթած ու աներեր իրագործումը:

ԻՆԴՈՒՍՏՐԻԱՅՄԸՆ ՏԵՄՊԻ ԽՆԴԻՐԸ

Ներկայումս գլուղի կոլլեկտիվացումը հիմնական խնդիր չհամարողները, անհատական տնտեսութունների պահպանման վրա շեշտը դնողները հետևողական հեքպոլ վարդացնելով իրենց տեսակետները, դեմ են դուրս գալիս կուսակցության վարած ինդուստրիացման տեմպի ուժեղացման քաղաքականություն: Կասկածից դուրս է, վոր գլուղի կոլլեկտիվացումը, նրա սոցիալիստական վերակառուցումը պայմանավորվում է արդյունաբերության ու առաջին հերթին ծանր արդյունաբերության զարգացումով: Առանց ծանր արդյունաբերության զարգացման, առանց գլուղատնտեսության մեքենաշինարարության, վերջապես, առանց քիմիական արդյունաբերության անկարելի չե գլուղատնտեսության բարձրացման տեմպի ուժեղացումը, նրա սոցիալիստական վերակառուցումը:

Ինչպես ասացինք, ինդուստրիացման ուժեղ տեմպին դեմ լինելու քաղաքականությունը դեմ է միաժամանակ գլուղի կոլլեկտիվացման ներկա պրոցեսին և կուրս է վերցնում դեպի անհատական գլուղացիական տնտեսությունները, շեշտը դրանց վրա դնում: Այնքի այդ ամբողջ պլատֆորմն ավելի քան վորոշ ու թացահայտ արտահայտել է Ֆրոմկինը:

Հայտնի չե, վոր կուսակցության Կենտկոմի նոյեմբերյան պլենումի հաստատած կոնտրոլ թվերի համաձայն 1928—29 թ. տարում կապիտալ շինարարությունը նախորդի հետ համեմատած ավելացվում է 330 միլիոն ռուբլիով: Այդպիսով այս տարի կապիտալ շինարարությունն աճում է մոտ 30 տոկոսով, այսինքն

ինդուստրիացման տեմպը վոչ միայն պահպանվում է, այլ յեւ ընդարձակվում, ուժեղացվում:

Իր ժամանակին, դեռեւ մինչև կենտոմի նոյեմբերյան պլենումն առանձին ընկերներ իրենց զրավոր յելուցթներում՝ միանգամայն հակառակ տեսակետներ ելին արծարծում: Նրանք այնքան «բարի ցանկություն» ունեյին, Վոր ասում ելին, թե «հասկանալի չե, Վոր մեզ համար Հափից դուրս անցանկալի կլինի իջեցնել արդեն ձեռք բերված տեմպը» և այլն: Մարդիկ վոչ միայն տեմպի ուժեղացման դեմ ելին դուրս գալիս, այլ և նույնիսկ վորո՞ւ վերապահումներով արդեն ձեռք բերված տեմպի պահպանման խնդիրը համարյա քե կասկածի տակ առնում: Լավ է, Վոր դրա ֆնասակարությունը, տեմպի իջեցման բացասական նշանակությունը նրանք «հասկանալի ելին» համարում:

Սակայն տեմպի պահպանման հետ իբր հաշտվելով և նրա ուժեղացումն ուղեցում համարելով, իրենց արած բազմաթիվ վերապահումներով, կողմնակի դիտողություններով ժողտնտեսության նեղ տեղերը հավասարեցնելու մասին, աջ ուղղորտությունիստական տրամադրությունների ներկայացուցիչները փաստորեն դեմ են դուրս գալիս ինդուստրիացման տեմպի վոչ միայն ուժեղացմանն, այլև պահպանմանը:

Մենք այստեղ նպատակ չունենք հատկապես վանդ առնելու այն հարցի վրա, թե ընդհանրապես ինչ նշանակություն ունի ինդուստրիացումը, նրա թափի ուժեղացումը մեր զարգացման ներքին ու արտաքին քաղաքականության տեսակետից: Բազմիցս շեշտվել է այն բացառիկ կարևորությունը, Վոր ունի ինդուստրիացման տեմպի ուժեղացումը վոչ միայն մեր

վերջնական նպատակի, սոցիալիզմի կառուցումն ա-
վարտելու, ալլև կապիտալիստական շրջապատի պաշ-
մաններում պրոլետարական դիկտատուրայի յերկրի
տնտեսական անկախության, նրա պաշտպանունակու-
թյան համար: Պարզ են նաև ներքին պատճառները-
Վոչ միայն գյուղատնտեսության, ալլև թեթև արդյու-
նաբերության անարգիլ զարգացումը պայմանավոր-
վում են ծանր արդյունաբերությունով, նրա տեմպի
ուժեղացումով: Հենց այդ կապակցութեամբ պարզ ե-
թե ինչ մեծ նշանակութիւն ունի ժողովրդական տըն-
տեսության, նրա առանձին ճյուղերի ճիշտ փոխհարա-
բերության պահպանման և անարգել զարգացման
հարցը: Միայն պրոլետարիատի դիկտատուրայի ուրով
ե, վոր ճիշտ փոխհարաբերութիւնն է հաստատվում
արդյունաբերության և գյուղատնտեսության միջև,
յերբ գյուղատնտեսութիւնը չի մոռացվում և աչքա-
թող արվում, չի քայքայվում ու կործանվում, յերբ
պրոլետարական քաղաքն ամեն բան անում է գյուղը
բարձրացնելու, իրեն մոտեցնելու, նպատակ ունենա-
լով խապտո վերացնելու քաղաքի և գյուղի միջև չեղած
տարբերութիւնը:

Այդ հանգամանքը շատ ցայտուն կերպով արձա-
նագրել է Մարքսը դեռևս Պրուդոնին նվիրված իր
նշանավոր նամակում և 1848 թվի ֆրանսիական հեղա-
փոխության մասին գրված աշխատության մեջ: Բայց
դրանով, իհարկե, չեն ժխտվում զարգացման այն դժ-
վարութիւնները, վոր ծառանում են պրոլետարիատի
իշխանության առաջ:

Արդյունաբերության և գյուղատնտեսության
զարգացման միջև ճիշտ փոխհարաբերութիւնն հաստա-

տելու հարցը, այլ կերպ ասած, մեր ժողովրդական տնտեսութեան հավասարակշռութիւնը պահպանելու խնդիրը հիմնական նշանակութիւն ունի: Չէ՞ վոր այս դժով ևս ինդուստրիացման տեմպի պրոբլեմը դեմ է առնում ընկերա-գյուղացիական դաշինքին: Պետք ևս այնպիսի փոխհարաբերութիւն հաստատվի, վոր տնտեսութեան այդ յերկու հիմնական ճյուղերի զարգացումն ապահովելով, միաժամանակ գերագույն չափով այն նպաստի պրոլետարիատի սոցիալիստական խղճալներին իրագործմանը: Հսկայական կարեորութիւն ներկայացնող այդ խնդիրն ավելի դժվարանում և բարդանում է մեր յերկրի պայմաններում, ուր մանր գյուղացիական տնտեսութիւնները մեծ ծով են հանդիսանում: Խնչպես անել, վոր արտաքին աշխարհի կապիտալիստական ողակավորմանը դիմանալով, յերկրի արտադրողական ուժերի աճման սոցիալիստական քնթացքն ապահովելով, բանվոր դասակարգի ու գյուղացիութեան հիմնական մասսայի տնտեսական դրութեան բարելավման աստիճանական բարձրացումով միաժամանակ հնարավոր մաքսիմալ չափերով առաջ տարվի յիրկրի ինդուստրիացման գործը: Այս է մեր կուսակցութեան քաղաքականութեան հիմնական խնդիրը: Այստեղ է, վոր բաղխվում են դասակարգերի շահերը, և ալդտեղից բղխող սխալներն են, վոր հակապրոլետարական տենդենցներ արտահայտելով, մեր պայմաններում ձեակերպում են հակա-լենինյան, հեղափոխութիւնն ու սոցիալիստական շինարարութիւնը տանուլ տալու տրամադրութիւնները:

Գաղտնիք չէ, վոր ներկայումս մեր գյուղացիութիւնը արդէւնաբերական ապրանքների վրա գերվճարում

ե անում: Նա գոռղատնտեսական մթերքներն սպառում
 ե ավելի հեփան, քան թե արդյունաբերական ապրանք-
 ներ ձեռք բերում: Այստեղ գոյություն ունի և դեռ
 վորոշ ժամանակ գոյություն և ունենալու այսպիս
 կոչված «մկրատը»: Այդ «մկրատի» վերացմանը մենք
 ձգտում ենք, կուսակցության քաղաքականությունն
 ուղղված ե դեպի այդ կողմը: Բայց խնդիրն այն ե,
 վոր այսօր մենք չենք կարող անմիջապես վոչնչացնել
 «մկրատը», Միայն պրոլետարական դիկտատուրայի
 և խորհրդային իշխանության թշնամիները կարող են
 հարցն այդ կերպ դնել: Ձե՞ վոր խոսել մկրատի ան-
 միջական վերացման մասին, այլ կերպ վերականգն-
 ման գների հարց դնել, այդ նշանակում ե դեմ դուրս
 դալ յերկրի ինդուստրիացման գործին, ձախողել կա-
 պիտալիստական աշխարհից տնտեսական անկախու-
 թյուն ունենալու մեր համառ փորձերը: Մկրատի ան-
 միջական վերացման կողմնակիցներն անխուսափելիոր-
 րեն արտահայտում են մեր դասակարգային թշնամի-
 ների՝ կուլակի ու նեպմանի տրամադրությունները:

Սակայն կարևոր ե անպայման շեշտել, վոր նույն
 գործին են նպաստում նաև նրանք, ովքեր մկրատի
 բերանների լացնացման, այլ կերպ՝ ինդուստրիացման
 համար գլուղն անխնայորեն թալանելու հարցն են
 բարձրացնում: Հայտնի չե, վոր այդ տեսակետն ար-
 տահայտում ելին տրոցկիստները, վորի տեսական
 հիմնավորումը տվել ե իր ժամանակին Պրեոբրաժեն-
 սկին: Նրա կարծիքով սոցիալիստական ինդուստրիա-
 ցումը կապիտալիստական մեթոդներով ե կատար-
 վելու:

Յեթե տրոցկիստները չեն հասկանում, վոր ար-

գլուհարերության զարգացումը կախված է գլուհատնտեսության աճումից, ապա աջ թեքման ներկայացուցիչները չեն ըմբռնում, վոր առանց արդյունաբերության վերելքի, ինդուստրիացման ուժեղ տեմպի անհնար է գլուհատնտեսության բարձրացումը, նրա վերակառուցումը։ Նրանք չեն հասկանում, վոր առանց արդյունաբերության ղեկավար և առաջնորդող դերի և առանց վորոշ չափով գլուհացիական տնտեսության հաշվին կատարվող ինդուստրիացման անկարելի բան է մեր չեքկրի զարգացումը սոցիալիստական ուղիով, մեր տնտեսական հզորության հաստատումը, ընդդեմ կապիտալիստական շրջապատի։ Ահա թե ինչու կուսակցությունն անխնա և համառ պայքար է մղում նման տենդենցների դեմ։

Գլուհի թալանի, գլուհացիությունը վորպես գաղութ դիտելու հակալենինյան տեսակետների դեմ կուսակցությունը հաղթական պայքար է տարել, մերկացրել տրոցկիստների բացահայտ ոսպորտչունիստական դեմքը։ Ներկայումս գլխավոր հարվածն ուղղված է աջերի դեմ, վորոնք «գլուհացիության ռազմա-ֆեոդալական շահագործման» մասին հորջորջող իրենց տեսակետներով, փաստորեն, իրականում հանդես են գալիս ինդուստրիացման դեմ։ Դրան ավելացրած է նաև այն, վոր այդ մարդկանց կարծիքով անհրաժեշտ է կարճ ժամանակամիջոցում վերջ տալ ապրանքային սովին։ Այստեղ ել նրանք ամենաթույլ դիմադրության գծով գնալու հարցն են առաջադրում, շեշտը դնելով թեթև արդյունաբերության վրա։

Միանգամայն պարզ է, թե հասարակական վոր խավերի տրամադրության արտահայտությունն է

գլուղացիության ռազմա-ֆեոդալական շահագործման դարձվածքը: Դա առաջին հերթին գլուղական կապիտալիստների տենչանքն է, վորոնք յերազում են պատուել մեր արտաքին առևտրի մենաշնորհը: Դասակարգային թշնամուն գերվելով, աջերը չեն տեսնում ամբողջական այն հակապատկերը, վոր գոյութուն ունի կապիտալիզմի հետ համեմատած մեր պայմաններում, նրանք հերքում են գլուղացիական հիմնական մասսայի նկատմամբ հաստատված յուրահատուկ նոր քաղաքականության բնորոշ կողմերը:

Չե՞ վոր մկրատը, շնորհիվ կուսակցության քաղաքականության, զնալով վերացման պրոցեսս և ապրում. այդ է մեր կուրսը: Դների տարբերությունը վճարվում է մեր, խորհրդային պայմաններում, և դա կատարվում է հիմնական մասսաների դրության անշեղ բարեկաման հիման վրա:

ԿՈՒՍԿՑՈՒԹՅՈՒՆԸ ՅԵՎ ՄԻՋԵԿ ԳՅՈՒՂԱՅԻՆ

Միքանի խոսք գլուղացիական մանր անհատական տնտեսությունների մասին, ուր գլուղի կենտրոնական դեմքն է հանդիսանում միջակ գլուղացին: Աջերը սիրում են թմբկահարել, վոր կուսակցությունն սխալ քաղաքականություն է տանում միջակի նկատմամբ, վոր նա մոռացել և աչքաթող է արել լենինի ավանդներն այդ կարևորագույն ու մեզ համար վճռական նշանակություն ունեցող հարցում: Լյադովը և Ֆրոմկինը բացորոտ հիմնավորել են այդ տեսակետը և դեռ անցյալ ամռանը հարց բարձրացրել, թե պրոլետարիատի դաշինքը միջակի հետ արդեն սկսում է քանդվել, կուսակցության սխալ քաղաքականության

հետեանքով: Այդ թեզիսն առաջադրել են աջ տարրերի ուրիշ ներկայացուցիչներ ևս:

Դժվար չե նկատել, վոր այդպես հարցը դնողները կուլակային տրամադրությունների արտահայտիչներն են հանդիսանում կամ լավագույն դեպքում մանր-բուրժուական ծովի պահպանման ջերմ կողմնակիցներ: Այլապես ինչո՞վ բացատրել միջակին անվերջ զիջումներ անելու և կուլակային տնտեսությունների աճմանը չխանգարելու «թեորիան»: Նման տեսակետը վոչ մի առնչություն չունի և չի կարող ունենալ հեղափոխական մարքսիզմի-լենինիզմի հետ, վորը նոր հասարակարգի կառուցման մարտական ուսմունքն է: Իսկ պատմության մեջ աննախընթաց այդ աշխատանքը կատարվում է պրոլետարիատի ղեկավար, առաջնորդ դերի անխախտ պահպանումով: Բանվոր դասակարգը, կուսակցությունն իրենց քաղաքականությունը վորոշելիս չենում են վոչ թե միջակի ալսորվանեղ շահերից, դրանց հարմարվելն իրենց քաղաքականության դիրագույն սկզբունք ընդունում, այլ սոցիալիզմի կառուցման, տվյալ պայմաններում և ուժերով այն հաջողությամբ ավարտելու անհրաժեշտությունից:

Ինչ խոսք, վոր միջակի, մանր արտադրարյան այդ գլխավոր ներկայացուցչի ճաները չեն հակասում սոցիալիզմի ճաներին, վոր նա իր վերջնական փրկությունը կարող է գտնել միայն սոցիալիզմի կատարյալ հաղթության մեջ: Բայց մի բան է այդ որդեկոտիվ ճշմարտությունը, այլ՝ միջակի՝ անհատական-մանր տնտեսության կրողի սուբյեկտիվ գիտակցությունը: Յե՛վ հենց այստեղից, այդ հայտնի հասկացողությունից էլ առաջանում են մեր գյուղական աշխատանքի ու պալ-

քարի դժվարութիւնները: Դրանով եւ հիմնավորւում
 է գյուղացիութեան այդ հիմնական մասսայի նկատ-
 մամբ մեր վարելիք զգուշ քաղաքականութեան ամբողջ
 կարեւորութիւնը: Յերբեք չպիտի մոռանալ, վոր սոցիա-
 լիզմի կառուցումը կատարւում է, մանավանդ մեր
 պայմաններում, վոչ թէ ընդդէմ այդ մասսայի, այլ նրա
 մասնակցութեամբ: Առանց գյուղացիական հիմնական
 մասսայի մասնակցութեան հնարավոր չէ սոցիալիստա-
 կան շինարարութիւնը վոչ միայն գյուղում, այլ քաղա-
 քում, քանի վոր առաջինը բազա չէ յերկրորդի համար:

Զգուշ ու խելացի քաղաքականութիւնով հանդերձ
 սրբիւնարիւք կատարում է իր պատմական միսսիան,
 վերականգնում գյուղը, վերափոխում գյուղացիութիւ-
 նը: Առանց դրա իմաստ չէր ունենա «սրբիւնարա-
 կան հեղափոխութեանը զուգորդված գյուղացիական
 պատերազմը», այդտեղ ծնված բանվորա-գյուղացիա-
 կան դաշինքը:

Ահա հենց այդ հանգամանքն էր նկատի առնում
 Մարքսը, յերբ Բակունինի գրքի վրա արած իր դիտո-
 ղութիւններում գրում էր. «Պրոլետարիատը, վորպէս
 իշխանութիւն, միջոցներ պետք է ձեռք առնի, վո-
 բոց հետեանքով գյուղացու դրութիւնն անմիջականո-
 րէն կլսվանա, և նա ինքը կանցնի հեղափոխութեան
 կողմը, միջոցներ, վորոնք իրենց մեջ պիտի կրեն հողի
 մասնավոր սեփականութիւնից կոլեկտիվ սեփականու-
 րեան անցնելու սաղմերը յեւ հետեանցնեն այդ անցումը,
 այնպէս վոր ինքը—գյուղացին դրան կհասնի անհետական
 ճանապարհով»: Այս առիթը Մարքսը գրել է 60-ական
 թվականներին, յերբ Բակունինին ծանոթանալիս
 միաժամանակ արել է իր դիտողութիւնները:

Պիտի ասել, վոր մեր զարգացման համար հանգուցակեալ հանդիսացող այդ հարցում, չեթե «ձախերը» գործում են աչն սխալը, վոր մանր-բուրժուական գյուղացիական տնտեսությունը շփոթում են կապիտալիստականին և այստեղից ել յերկուսի վրա չել հարձակվելու (տնտեսական) հակալենինյան թեորիային հանգում, դաշինքը խղելու գործեակերպ առաջադրում, ապա մոտավորապես նույնն են անում աջերը, վորոնք, սակայն, կապիտալիստականը շփոթում են մանր արտադրության հետ և յերկուսի նկատմամբ ել նույն քաղաքականությունը պահանջելով, մանր սեփականության հավերժացման տեսակետն են պաշտպանում և այդ կերպ կապիտալիստական ելեմենտներէ բազայի պահպանման նպաստում:

Վերջին հաշվով յերկու տեսակետն ել նույն արմատներն ունեն և գալիս են հիմքից տատանելու պրոլետարիատի դիկտատուրան:

Աջերի սխալը, նրանց հակալենինյան տեսակետը վոչ միայն նրանումն է, վոր կապիտալիստականը խառնում են մանր արտադրության հետ (ըստ վորում դատարկ բաներ ու ջղաչին ճիշեր են «կուլակին թունավորելու» մասին ասված խոսքերը), այլև այն, վոր նրանք հանգում են պրոլետարիատի պասսիվ դերին գյուղի վերափոխման գործում, անհատակուն տնտեսությունները հավերժ պահպանելու տեսակետին: Իսկ միայն այս վերջինը համազոր է կապիտալիստներէ գործին նպաստելուն, նրանց աճման հիմքը չթուլացնելուն ու չվերացնելուն:

Կուսակցությունն իր վորոշումներում և սոցիալիզմի համար մղած գործնական պայքարում յերբեք

աչքաթող չի անում անհատական տնտեսությունները, նրանց խաղացած և դեռ խաղալիք դերը մեր տնտեսական կյանքում: Կոլլեկտիվացման պրոցեսսը վոչ միայն անհատական տնտեսություններին ցույց տըր-վող ձեռնարկումներին չի հակադրվում, այլև վորոշ իմաստով առաջինը բարձրանում է յերկրորդի վրա, կազմում նրա շարունակութունը: Դրան իբրև ապացույց կարող են ծառայել այն միջոցները, վոր արդեն իսկ ձեռնարկել է կուսակցութունը անհատական տնտեսությունների զարգացման համար ստիմուլ ստեղծելու, նրանց տնտեսական բազան բարձրացնելու, միաժամանակ նպաստելու կոլլեկտիվացմանը, գյուղի սոցիալիստական վերակառուցմանը:

Այստեղ կարելի յ էիշատակել հացի գների վորոշ բարձրացումը, վոր իրականում բանվոր դասակարգի կողմից զիջում էր գյուղացիական հիմնական մասսային, սոցիալիզմի կառուցման շահերը նկատի առնելով: Ապա կոնտրակտացիայի գծով ձեռք առնվող միջոցները, վոր գյուրություններ ստեղծելով գյուղատնտեսության տարբեր ճյուղերի պլանավորման համար, միաժամանակ խոշոր չափերով ոգնում են անհատական տնտեսություններին, նրանց զարգացման և բարձրացման ավելի նորմալ հնարավորություններ սահմանում: Յերկար չենք խոսում բերքատվության բարձրացման ուղղությամբ ծավալվող հսկայական աշխատանքների մասին, ուր իշխանությունը, կուսակցության վերջին հրահանգները հիմք առնելով, կատարում է բոլոր հնարավորը: Վերջապես գալիս է գյուղատնտեսական հարկի նոր դեկրետը, վորտեղ դարձյալ նկատի յեն առնված միջակի շահերը, գյուղացիա-

կան հիմնական մասսայի տնտեսական բարձրացմանն ուղնող բոլոր կարելի միջոցները:

Մենք դիտմամբ այսչափ կանգ առանք անհասակացնեսեսուրյունների վրա, քանի վոր կուսակցության հասցեյին ուղղված աջերի մեղադրանքների մեջ դա հանդիսանում է հիմնական մոմենտը: Այդերը համարձակություն ունեն կուսակցությունը մեղադրելու կիսատրոցկիստական քաղաքականության մեջ: Սակայն սլարդ է, վոր այդ աղմուկը նրանց պետք է իրենց իրական ուղղորտյունիդմը թագցնելու, մասսաների առաջ կուսակցության քաղաքականությունը վարկաբեկելու միջոցով իրենց զիծն առաջ տանելու:

Բայց մի բան է ռեալ քաղաքականությունը, նրա կիրառման համար գործադրվող միջոցները, ուրիշ բան՝ ֆրագներն ու դատարկ խոսքերը: Յե՛վ կուսակցական մասսան այսոր այնքան ուժ է գիտակցություն ունի, վոր կարող է տարբերել դրսից լավ թղթի մեջ փաթաթված իսկական ապրանքը, նշմարել Մարքսի, Ենգելսի ու Լենինի յետերը թագնվող մեր որերի նորագույն ռեվիզիոնիստներին:

ԴԵՍԱԿԱՐԳՆԵՐՆ ՊԵՏԷՐԸ ՅԵՎ ՆՐԱ ՍՐՈՒՄԸ ՆԵՐԿԱՅՈՒՄՍ

«Ֆեոդալական շահագործման» մասին խոսողները, իրականում դեմ դուրս գալով ինդուստրիացման, միաժամանակ թշնամի յեն նաև գյուղի սոցիալիստական վերակառուցման, քանի վոր առաջինը վոչ միայն բարձրանում է յերկրորդի վրա, այլ և կուլեկտիվացման պրոցեսն ուղղված է կուլակների դեմ, սահմանափակում է նրանց աճման բազան ու հնարավորություն-

ները: Գլուղի արտադրական պրոցեսսի կոոպերացումն իր զարգացման դժվարություններով հանդերձ, աստիճանաբար կրճատելով մանր ու մանրագույն անհատական տնտեսությունների ցանցը, տատանում ե կուլակության ռճման համար հող հանդիսացող բազան և ալյալիսով հարվածում կուլակ տնտեսություններին:

Ամբողջ խնդիրը նրանումն է, վոր 1921 թ. Լենինի հրապարակնետած «ով ումը» ներկայումս դրվում է արտադրության ասպարեզը: Յեվ 15-րդ համագումարից հետո ուժգին թափով ձեռնարկված կուսակցության սոցիալիստական համատարած արշավը հենց այդ ընդհանուր ֆոնի վրա յետեղի ունենում: Ինչպես է վերջին շրջանում մեղանում սրված դասակարգային պայքարի իմաստը: Նրանում, վոր տատանվում են դասակարգային թշնամու դոցության տնտեսական-արտադրական հիմքերը: Բացարձակ կերպով դեռևս շարունակելով իր ռճման պրոցեսսը, թշնամին հիմնականում ստիպված է նահանջել, անձնատուր լինելու ուղին բռնել: Իհարկե, հանգիստ ու թշնամու կողմից «անվրդով» չի կատարվում այդ նահանջը. նա հեշտությամբ չի գիշում իր դիրքերը, այլ կատաղի դիմադրության ձեռնարկում բոլոր հնարավոր պծերով տնտեսական-քաղաքական և իդեոլոգիական:

Ահա վերոհիշյալից յեկնելով և մեր եկոնոմիկայի սոցիալ-տնտեսական կառուցվածքի ներկա դասավորումը հիմք ընդունելով, կուսակցությունն արձանագրում է, վոր հեղափոխության ու սոցիալիստական շինարարության զարգացման օվյալ ետապում անխուսափելիորեն սրվում է դասակարգային պայքարը: Միաժամանակ կուսակցությունը շեշտում է, վոր այդ

հանգամանքը մեր զարգացումը բնորոշող կենտրոնական մոմենտն է:

Այդ, իհարկե, չի նշանակում, թե զնալով դասակարգային պայքարը շարունակ սրվելու յե Վոչ ամենին: Նման տեսակետը վոչ մի կապ չունի լենինիզմի հետ: Այդ կերպ մտածողներն ուզեն-չուզեն, թեկուզ ծպտյալ կերպով, կողմնակից պետք է լինեն այսպես կոչված մի նոր հեղափոխության, քանի վոր շարունակ սրվող պայքարը պետք է վոր վերջիվերջո, այսպես թե այնպես, լուծվի:

Կասկած չկա, վոր սոցիալիստական շինարարությունը, սոցիալիստական սեկտորի հաղթանակը հեռանկարային առումով, զնալով մեղմացնելու չե դասակարգային պայքարը, ուրեմն և դասակարգային հակասությունները: Չն՞ վոր մանր արտադրության ներկայացուցիչները, նախ և առաջ հողագործության կենտրոնական դեմք հանդիսացող միջակ գյուղացին, վերամշակման ու վերափոխման միջոցով, աստիճանաբար անցնում է սոցիալիստական սեկտորը: Միաժամանակ նվազում է կապիտալիստական տարրը, քանի վոր զնալով կրճատվում է նրա բազան:

Այս է մեր զարգացման հեռանկարը: Սակայն սխալ և չափից դուրս միակողմանի կլինե՞ր այդ հեռանկարից բղխող ճիշտ գրությունը մեխանիկորեն փոխադրել մեր պայմանները և այդ կերպ ժխտել դասակարգային պայքարի սրումը ներկա ետապում: Այսոր մենք հենց ապրում ենք այդ սրումը, վորը պայմանավորվում է, կասեցինք, գլխավորապես «ով-ում»-ը գյուղատնտեսության արտադրական պրոցեսսի ասպարեզը փոխադրելով: Բայց այդպես դնել հարցը՝ նշանակում

ե կողմնակից լինել և անվերապահ ըմբռնել գլոխիկ կոլլեկտիվազման, նրա սոցիալիստական վերակառուցման հրամայական անհրաժեշտութունը: Իսկ քանի վոր մարդիկ անկարևոր են համարում այդ հանգամանքը, նրա կողքով են անցնում, այն չեն նկատում, ապա պարզ է, վոր նրանք հետևողական կերպով հարցին մոտենալով՝ պիտի բացառեն նայել դասակարգային պայքարի սուրման փաստը ներկայումս: Այլապես ինչո՞վ բացատրել ահ, վոր աջ թեքման գլխավոր կրողներն ու ներկայացուցիչները, 1929 թվին, կուսակցութան 15-րդ համագումարից հետո Լենինի քաղաքական ավանդների մասին արտահայտվելիս, դրա հիման վրա «մեր ամբողջ կոմմունիստական աշխատանքի հեռանկարային մեծ պլանը» նկարելով սահմանափակվում են միայն նրանով, վոր ասում են, թե Լենինը ցույց է տվել, վոր «չի կարելի միանգամից մաքուր և ներկայումս կոմմունիստական իդեաները գյուղ տանել»:

Ինչ խոսք, վոր Լենինը խոսել է դրա մասին և հատկապես 1922 թ. դրա վրա շեշտ դրել: Բայց Լենինը միաժամանակ գրել է նաև գյուղի սոցիալիստական վերակառուցման մասին, վոր մեր ներկա պայմաններում կարևորագույն աշխատանք է հանդիսանում: Պարզ է, վոր դասակարգային պայքարի սրումը պիտի ժխտեն նրանք, վորոնք վոյնիչ չեն ասում, կամ շատ աննկատելի, հազիվ նշմարելի դնում գյուղի կոլլեկտիվացման գործը:

Մարդիկ շփոթող վերապահումներով, աննշան ծանուցումներով ժխտում ու քողարկում են դասակարգային պայքարի անխուսափելի սրման բացահայտ յերևույթը: Բայց, իհարկե, այստեղ նրանք իրենց

ոպոյորտլունխտական զիրքն աշխատում են ծածկել մարքսիստական ֆրադաբանությամբ, հանգամանք, վոր հատուկ է յեղել բոլոր ժամանակների ու բոլոր դուշնի ռեվոլյուցիոնիստներին: Նախ ասում են, վոր իրենք, իհարկե ընդունում են դասակարգային պայքարը, նրանոր ձևերով շարունակվելը պրոլետարիատի զիկտատուրայի որով: Իհարկե, ասում են, «անցողիկ շրջանում դասակարգերը դեռ մնում են, և դասակարգային պայքարը ժամանակներով նույնիսկ սրվում է»: Չենք խոսում այն մասին, վոր այս ձևակերպումը պատասխան չի տալիս սոցիալիստական շինարարության գործնական խնդիրները լուծող կուսակցության առաջ դրված խնդիրներին: Նա վոչ միայն շատ ընդհանուր է, այլև անորոշ: Չե՞ վոր մենք խոսում ենք հեղափոխության զարգացման ընթացիկ մոմենտի մասին: Ինչով բացատրել վորոշ ու բացարձակ պատասխանից խուսափելը և հարցը շփոթելը: Այդ պրիմի իմաստը միանգամայն պարզվում է, յերբ ընդհանուր և շփոթ պատասխանից անցնում ենք նրանց քողարկված քննադատությանը դասակարգային պայքարի սրման փաստն ընդունող ու շեշտող տեսակետներին կատմամբ:

Յեով իսկապես, ի՞նչ արժեք ունեն և ի՞նչ առիթով են գրվում ու ասվում այսպիսի սողեր, թե «դասակարգերը, դասակարգային պայքարը տնտեսական հարաբերություններից անջատելու», փորձել են արել բուրժուական տնտեսագետները, վոր «միակ ճիշտը հանդիսանում է Մարքսի թեորիան», և վոր «մեր կրիդիսներին կարելի չէ և պետք է մոտենալ Մարքսի մեթոդոլոգիայով», այլ վոչ թե բուրժուական տնտեսագետների, վորոնք իրենց «սոցիալական բաշխման

թեորիայով» թեկուզ արտաքինով կանգնում են «դասակարգային սկզբունքի վրա»:

Հայտնի յեն մեր կուսակցության վերոշումներն ու բանաձևերը, հատկապես 15-րդ համագումարից սկսած, վորոնցում շեշտվել է դասակարգային պայքարի սրման անժխտելի փաստը: Բայց ով կարող է հաստատել, վոր դրանում կուսակցութունն աչալես կոչված լոկ «քաղաքական» անալիզ է տալիս, դասակարգերն ու դասակարգային պայքարն «անջատում է տնտեսական հարաբերութուններից»:

Միայն դիտավորյալ նպատակ պիտի ունենալ և կամ միամիտ պիտի լինել հարցն այդպես դնելու համար: Հարկ չկա խոսելու տնտեսական և քաղաքական յերևույթների հայտնի միասնականության և յերկրորդի առաջինով պայմանավորված լինելու մասին: Բնորին հայտնի յե Լենինի դարձվածքը, թե՛ քաղաքականությունը՝ դա խտացված եկոնոմիկա չի:

Բայց կարևորն ու ելականը դա չէ, այլ այն, թե ինչպես, վորպիսի ֆոկլուսներով մարդիկ իրենց ուղարկողունիստական դեմքը թագցնում են մարքսիստական ֆրազաբանության տակ, դրանով բացասելու համար դասակարգային պայքարի սրումը ներկայումս, այո, հենց ներկա օրջանում: Միջին դրագետ կուսակցականի համար, վոր ծանոթ է կուսակցության վերջին շրջանի բանաձևերին ու վորոշումներին, պարզ է, վոր դասակարգային պայքարի սրման իր անալիզը կուսակցությունն անում է մեր սոցիալ-տնտեսական կառուցվածքում տեղի ունեցող փոփոխությունների հիման վրա, վոր սոցիալիստական արշավի, սոցիալիստական սեկտորի հաղթանակի հետևանքով

կապիտալիստական տարրերն ստիպված են տեղի տալ և այլն: Չե՞ վոր պայքարի սրումն առաջացել է ինդուստրիացման տնտեսի ուժեղացման ու կոլլեկտիվացման ծավալման աշխատանքների հետեւանումով միայն: Այստեղ է, վոր անխուսափելիորեն գլուխ է բարձրացրել դասակարգային թշնամին և բոլոր դժեբով մեր դեմ կատաղի զիմագրության ձեռնարկել:

Բայց չե՞ վոր ինդուստրիացման տեմպի ուժեղացման ու գլուղի սոցիալիստական վերակառուցման դեմ են գուրս գալիս աջ տարրերը: Այդտեղից ել պարզ է, վոր իրենց կոնցեպցիայի զարգացումով նրանք անխուսափելիորեն պիտի հանգեն և հանգում են դասակարգային պայքարի սրման բացասմանը: Յեւ վորքան վոր հնարավոր չե այդ ամենը պարզ ու վորոշ դնել կուսակցական մասսաների առաջ, ապա նրանք ստիպված են վորոշ մախինացիաների դիմելու և մարքսիզմի ու լենինիզմի չեռեւ թագնովելով, իրենց օպպորտյունիստական գիծն «անաղարտ» ցույց տալու:

Սակայն այդ նոմերը չի անցնի: Կուսակցութունը, նրա հավաքական միտքն ու կամքը անդուգական կերպով տիրապետում են մարքսիզմ-լենինիզմին և միայն նրանք կարող են պաշտպան կանգնել այդ վերջիններին:

Այդպիսով, դասակարգային պայքարի հարցերում ևս մենք տեսանք աջերի խակական դեմքը, ինդուստրիացման և կոլլեկտիվացման գործին դեմ լինելու ընդհանուր լուսի տակ:

Ա.Ձ ԹԵՂՈՒՄԸ ԿՈՄԻՆՏԵՐՆՈՒՄ

Այժմ անհրաժեշտ է համառոտակի կանգ առնել այն կապի վրա, ավելի ճիշտ՝ միջազգային դրութունը

ընտրողը ընդհանուր ֆոնի վրա, վորն առաջին պլանի վրա յե դնում աջ վտանգը:

Վոչ միայն միամիտ պիտի լինիլ, այլև մեր հեղափոխությունն ու սոցիալիստական շինարարությունը միջազգային պայմաններից առանձնացած մի ամենևին անկախ մեծութուն համարել, չնկատելու համար այն ընդհանուրը միջազգային մասշտաբով, վոր ներկայումս Կոմինտերնի ներսում շեշտակի յե դարձնում աջ թեքման դեմ պայքարելու անհրաժեշտությունը:

Կոմինտերնի շարքերում, արտասահմանյան կուսակցություններում աջ վտանգի հիմքը կազմում ե կապիտալիզմի ապրած ներկա շրջանին սոցիալ-դեմոկրատական գնահատական տալը, այլ կերպ, չեր հեղափոխական պայքարի հարցերում կոմունիստները սոցիալ-դեմոկրատական մոտեցում են հայտնաբերում: Դրա ցայտուն որինակն են աջերը գերմանական կուսակցության ներսում և Կոմինտերնի միջանի գործիչներ, վորոնք նրանց տեսակետը պաշտպանում են:

Մեն լեմք խոսում ոպպոսյունիսական բացահայտեակեցների մասին, առանձնապես կանգ չենք առնելու Կաուցիկու և Հիլֆերդինգի մտքի նոր «գոհարների» վրա: Այդ դուրս ե մեր այսորվա նպատակից: Սակայն ամեն կասկածից վեր ե, վոր աջերը, ու նախ և առաջ գերմանական աջերը, գերվել են մարքսիզմի այդ ունեգատներին:

Հիմնական հարցը, — դա կապիտալիզմի ստաբիլիզացիային և վերաբերում:

Աջերի տված գնահատականը կապիտալիզմի ստաբիլիզացիային, վորպես հաստատ ու յերկարատև մի յե-

րեւոյթի, իր հոգեւոր սնունդն ստանում ե կաուցիկուց ե Հիլֆերդինգից, սոցիալ-դեմոկրատիայի ամբողջ պրակտիկայից:

Այսպես, որինակ, կաուցիկին իր վերջին նշանավոր աշխատութեան մեջ, վորը, նրա ասելով, «իր գլուխ գործոցն է», սեռով սպիտակի վրա գրում է.

«Կապիտալիստական սեփականութիւնը պե՛տք է նորից յետ նորից վերածնվի»*):

Այս ձեւակերպման հետ, վորով բանվոր դասակարգի գործի դաւաճանը կապիտալիզմի գովքն է կարգում, զժվար չե հաշտեցնել աջերի տված գնահատականը:

Կոմիւնտերնի գործկոմի քարտուղարութեան անդամ Եմբեր-Դրոն, գերմանական աջերին ու հաշտողականներին իր պաշտպանութեան տակ առնելով, ասում է.

«Յ. րդ համաեխարհային կոնգրեսը փաստորեւ դասապարտեց սոաբիլիզացիայի բնդհանուր նապաղ ձեւակերպումը. — փա՛տձ, յետեւում յետ այլն**):

Ըստ Եմբեր-Դրոյի է բոլոր աջերի ու հաշտողականների ստաբիլիզացիան փտած ու յերերուն չե: Ապա ի՞նչպիսին է այդ ստաբիլիզացիան: Պարզ է, վոր այդ պատասխանը պիտի լինի դրական:

Յեւ վարմանալի չե, վոր ստաբիլիզացիայի կայուն յետ հաստատ լինելու գնահատականից յեկնելով է, վոր աջերը քաղաքական տնտեսական պայքարի տապալիզում միանգամայն այլ լողունգներ են հրապա-

*) Новейшие откровения Карла Каутского, Էջ 59:

**) «Большевик» за 28 г. № 23—24, Էջ 40:

րակ նետում: Դա պարզ և հասկանալի յե, յեթե հարցին մոտենանք նրանց տեսակետի հետևողական զարգացման իմաստով:

Դարձյալ մի որինակ:

Շատ չնչին և տարբերությունը, տարածություն իմաստով ընդամենը միքանի քայլ Հիլֆերդինգի «տնտեսական դեմոկրատիա»-յի պահանջից մինչև արդյունաբերության վրա հսկողություն հաստատելու լողունգը, ¹ անմիջական հեղափոխական սխտուացիայի բացակայությամբ միջոցին:

Ընդհանրապես ստաբիլիզացիայի նման գնահատականից հեղափոխական պայքարն որակարգից հանելու, դասակարգային թշնամու հետ հաշտ ապրելու տրամադրություններն մի ամբողջ կծիկ և ծայր առնում, վորը շատ լեռանգով սկսել են քանդել աջերը: Հենց դրանից և բղխում սոցիալ-դեմոկրատիային աջերի տված գնահատականը, վերջապես նրանց վերաբերմունքը դեպի պատերազմի վտանգը: Կայուն ստաբիլիզացիայի հետ սերտորեն կապվում են պացիֆիստական տրամադրությունները, հակասությունների քողարկումը և այլն, և այլն:

Յեթե կաուցկին հարգանքի խոսք և ասում և չափազանց խոշոր սպասելիքներ դնում Ազգերի Լիգայի վրա, թե «նա անհրաժեշտ է վոչ միայն պատերազմի վտանգը հաղթահարելու, այլ յեվ նոր հասարակակարգ կառուցելու, վոր պիտի գա փոխարինելու կապիտալիստականին»*), ապա նրան են մոտենում աջերը, յերբ պատերազմի վտանգի դեմ պայքարին անկարևոր բան

*) См. Новейшие откровения Карла Каутского. Москва. 1929 г., 62 76:

են համարում, նույնիսկ, վոմանց ասելով, դրա մասին խոսելը «միամիտների վորսալու» կանխակալ աշխատանք է:

Գերմանական աջերից վոմանք կարծում են, վոր իրենք հեղափոխական վճռական քալ են անում, յերբ ասում են, թե կապիտալիզմը հակասություններ ունի, և վոր այդ հակասությունները նրան վախճանի կհասցնեն:

Մնում էր, վոր այդ ել չասելին: Բայց չէ՞ վոր մեր որերում այդ հանգամանքն քնդհանրապես ընդունում են նաև կատաղի ոպպորտյունիստները:

Հարց ե ծագում՝ վոր գծերով և թնչպես ե արտահայտվում տեսակետների ու գործելակերպի այն կապը, վոր գոյություն ունի, ասենք, գերմանական և Համկոմկուսի ներսի աջերի միջև:

Ծայր աստիճան յերեխացություն և միամտություն կլինի կարծել, քե մեր աջերը բացահայտ կերպով պաշտպանում են նրանց, վորոնք համարյա ամբողջութամբ բոլորել են իրենց սոցիալ-դեմոկրատական եվոլյուցիան և կուսշարքերից դուրս ընկել: Անշուշտ, աջերն այնքան խամ չեն և ունեն իրենց «մշակված» ստրատեգիան ու տակտիկան:

Ընդհանուրը, վոր կա աջերի միջև, դա լիկվիդատորական դիքավորումն ե դեպի հեղափոխական պայքարն ու սոցիալիստական շինարարությունը, թշնամու առաջ նահանջելը և դիրքերը նրան գիջելը: Այս կապակցութամբ չենք խոսում այն մասին, վոր սոցիալ-դեմոկրատիան արդեն շտապել ե տսել իր դրական խոսքն աջ թեքման մասին և վողջունել նրա հանդես գալը:

Շատ բնորոշ է, վոր, տարբեր վերապահումներով, մեր աջերը բացարձակ սաբոտաժի չեն յենթարկում այն պայքարը, վոր Կոմիւնտերնի բոլոր սեկցիաները Համկոմիւսի ոգնությամբ տանում են իրենց աջերի դեմ: Նրանք քողարկված կերպով պաշտպանում են, որինակ, գերմանական աջերին, խոսելով այն մասին, վոր աջ թեքման դեմ պայքարը սրելով, համապատասխան մարմինները կազմալուծում ու քայքայում են Կոմիւնտերնը: Իհարկե, Կոմիւնտերնի «քայքայման ու կազմալուծման» մասին նրանց բարձրացրած աղմուկը պետք է, վորպէսզի դրանով խի քողարկեն իրենց դեմքը, պաշտպանեն գերմանական աջերին: Չե՞ վոր այլ կերպ անհնար է պաշտպանել իրենց ղինակիցներին: Կոմիւնտերնի ու նրա սեկցիաների ծանր դրության մասին յիշած խոսակցությունները պետք են միջազգային գծով իրենց ուղղորտյունիստական դեմքը ծածկելու:

ԱՋԵՐԻ ԲԱՄՐԱՍՆԵՐԸ ՆԵՐԿՈՒՍԱԿՑԱԿՆ ԳԵՄԱԿՐԱՏԻՏԻ, ԲՅՈՒՐԱԿՐԱՏԻՋՄԻ ՄԱՍԻՆ

Յերկու խոսք աջերի տեսակետների մասին ներկուսակցական դեմոկրատիայի, բյուրոկրատիզմի և այլնի: Այս գծով նրանց ամբողջ «արտադրանքը» վոչ մի նոր բան չի պարունակում իր մեջ, քան այն, վոր կրկնում է տրոցկիստական արսենալից վերցրած արդեն հայտնի ֆրազները: Առանձին թվերի ու տեղեկությունների պետք չկա՝ ասպացուցելու համար, վոր, չնայած մեր ապրած լուրջ դժվարություններին, մասսայական ինքնաքննադատությունը և նախաձեռնությունը յերբեք այնքան ծավալուն չեն յիղել, ինչպես

այդ ներկայումս եւ Միայն կույրերն ու մեր կատարի թշնամիները չեն նկատում այն հսկայական աշխուժությունը, ենաուղիւղմը, վորով լցւած են բանվորական եւ աշխատավորական լայն մասսաները, գործնական այն ակտիւ մասնակցությունը, վոր ինքնաքննադատության միջոցով մասսաները բերում են սոցիալիստական շինարարությանը, ինքնաքննադատությունը, նրա միջոցով արդեն ձեռք բերւած խոշորագույն նվաճումները այն մեծ հաղթանակն են, վոր կատարել եւ կուսակցությունը սոցիալիստական հասարակակարգի հսկայական մասսայական կառուցման ասպարիզում:

Իսկ ինքնաքննադատությունը կուսակցության շարքերում - դա ներկուսակցական ղեմնկրատիան եւ, նրա ծավալումն ու ամրացումը: Յերբեք բյուրոկրատիզմի դեմ մղած պայքարն այնպիսի ուժեղ քալի ու քայլի կրել, ինչպես ներկայումս: Յեւ յերբեք կուսակցությունն այնպիսի մեծ ուշադրությամբ, ուժերի խոշոր մորիւլիզացիայով չի մոռեցել բյուրոկրատիզմի դեմ տարվող պայքարին, ինչպես եւ այդ հիմա:

Իդուր չե, վոր կուսակցության Համամիութենական 16-րդ կոնֆերենցիայի որակարկում դրւած ե հատուկ հարց բյուրոկրատիզմի դեմ մղվելիք պայքարի մասին: Ինչպես աշխատանքի ու պայքարի մյուս բնագավառներում, այնպես եւ այստեղ ելականը կատարվող գործնական մասսայական աշխատանքն եւ եւ վոչ թե թղաղակներն ու դատարկ ֆրազները:

Կուսակցության մեջ տիրապետող բյուրոկրատիզմի մասին խոսելով, աջերը փաստորեն դեմ են դուրս գալիս կուսակցական ղեկավարության ուժեղացմանը: Նրանք փորձ են անում վոչ միայն պրոֆմիությունները կուսակցությանը հակադրել, այլ եւ վորոշ չա-

փով իրենց համար գործունեյության այսպես կոչված «ազատ հնարավորություն» պահանջել:

Պրոֆմիությունները կուսակցությանը հակադրելու և կուսակցական ղեկավարության դեմ դուրս գալու տենդենցներն արդեն իսկ արտացոլում են գտել նույնիսկ պրոֆմիութենական մամուլում: Այսպես, որինակ, Մետաղագործների Արհմիության Համամիութենական կենտկոմի որդան «Металлист»-ի այս տարվա 3-րդ համարում կոզելիլը «Լենինյան որերը և պրոֆմիությունները» վերնագրով մի հոդված և ղետեղել, ուր հեղինակը, հիմնվելով 1921 թ. դիսկուսսիայի միջոցին Լենինի պաշտպանած տեսակետների վրա, գրում է, թե ներկայումս անբուլյասեի յե պրոֆմիություններին հրամայելը յել վարչական մեքողներով դեկավարելը:

Դժվար չե նկատել, թե ում դուռն է ծեծում կոզելիլը:

Այդպիսի տողեր գրել այսոր, լերը նման տենդենցները հիմնականում վոչնչացված են, և յերբ բացահայտ հակահեղափոխական աշխատանք կատարող տրոցկիստներն ալ միջոցներով են պայքարում կուսակցության դեմ, դա նշանակում է բանվորական մասսաներին կուսակցության դեմ հանել, հրահրել հետամնաց տարրերի վատառողջ տրամադրությունները:

Կուսակցության ղեկավարության թուլացումը, մինչև նրա վերացումը — դա մեր դասակարգային թըշնամիների վաղուցվա տենչանքն է, և պրոֆմիությունները կուսակցությանը հակադրելով՝ աջերը նրանց սրտին մոտ գործ են կատարում: Այսոր բոլոր գուշի և ռանդի հակահեղափոխականները, սկսած բացարձակ միապետականներից մինչև տրոցկիստները, ջանում են տատանելու կուսակցական ղեկավարությունը և ալդ կերպ հարվածելու պրոլետարիատի դիկտատուրային:

Բյուրոկրատիզմի մասին բամբասակով՝ աջ թեքման ներկայացուցիչներն իրականում դեմ են դուրս գալիս կուսակցական դիսցիպլինային, կուսակցական որդանների վորոշումները կիրառելուն: Նրանք այդ ճանապարհով առաջ ընթանալով՝ փաստորեն հանգում են կուսակցութեան մեջ խմբավորումներին ազատութուն տալու արոցկիստական թեզիսին:

Չե՞ վոր վոչ մի կերպ չի կարելի արդարացնել այն հանգամանքը, վոր աջ թեքման ներկայացուցիչները կուսակցութեան ղեկավար որդաններից գաղտնի բանակցութունների մեջ են մտնում դեռևս չերեկվա ակտիվ արոցկիստների հետ ու կուսակցութեան ղեկավարութեան հասցիչին մի ամբողջ շարք բամբասանք հյուսում: Ստորև անթույլատրելի վարմունք է, բայց չե՞ վոր կազմակերպչական սկզբունքները վտանակու անել է, չերը մարդիկ կուսակցութեան գլխավոր գծի ոգտին քվեարկելով, միաժամանակ կուլիսների յետև ղեկավարութունը վարկաբեկելու ասեկոսներով են զբաղվում: Ի՞նչպես կարելի յե կողմնակից լինել կուսակցութեան գլխավոր գծին ու դրան զուգընթաց այդ գիծը կենսագործող ղեկավար մարմնի դեմ բլոկներ կազմակերպելու փորձերի դիմել: Սրան ավելացած այն, վոր շարունակ սարսուտածի չեն չենթարկվում կուսակցութեան վորոշումները, հրաժարականներ ներկայացվում, աշխատանքից ու պատասխանատվութունից փախչելու խայտառակ պահանջներ արվում: Պիտի արձանագրել այն, վոր մեր քննած բոլոր հիմնական հարցերում աջերն արդեն կարողացել են ձևակերպել իրենց հակալենինյան, հակակուսակցական տեսակետները և փաստորեն բոլոր խնդիրներում ել հանդես են չեկել իրենց պլատֆորմայի ել լեմենտներով: Հենց միայն հերիք է հիշատակել այն, թե ինչպես է վորակել Լենինը առաջագույն ղեկավար

ընկերների աշխատանքից ու պատասխանատվությունից փախչելը, դժվարին և ծանր բոլեյին նահանջի ուղին բռնելը:

«Վճռական մոմենտին հրաժարական տալու սպառնալիքը հեղափոխությունը սաբոտաժի յենթարկելու ձևերից մեկն է. այստեղ գործը լույսլուծյան մեջ չէ, այլ նրա, վոր չի կարելի հաղթել հեղափոխության մեջ, յեթե ղեկավարները տատանումների և հրաժարականների հանդիպեն դեպքերի չուրաքանչյուր դժվարին շրջադարձի միջոցին «իրենց» շրջանում, վերեւ կանգնածների շրջանում, «առաջնորդների մեջ» (Լենին, հ. 17, էջ 376):

Այս ամենից հետո պարզ ու վստիչ պիտի ասել, վոր աջ թեքման տենդենցները և սկզբում նրա առաջադրած մշուշապատ պահանջներն առդեն վերածվել են բավականին պարզ ու վորո՞ւ լիկվիդացոնական պլան-ժորմալի. Այսոր կուսակցության դեմ աջերը պայքարում են բամբասանքի ու ֆրակցիականության ուղիներով. կուսակցության ու նրա ղեկավարության դեմ ձեռնարկած իրենց պայքարում նրանք կրկնում են վաղուց հայտնի տրոցկիստական պրիոմները, դժգուշ նախագուշակումներ մեր կործանման մասին, դժվարություններով վախեցնելը և Լենինից բերած ցիտատներով սպեկուլյացիա անելը:

Բնորոշ է, վոր աջ «ոպպոզիցիալի մարտական կոչին» շտապել է ձախակցել և այն իր պաշտպանության տակ առնել սոցիալ դեմոկրատական-հակահեղափոխական մամուլը: Ըստ յերևութին, արդեն իսկ նրանց լեզվով է խոսում աջ թեքումն իր ներկայացուցիչներով:

«.. Վերադարձ դեպի տնտեսական ռեալիզմը՝ հրաժարվելով ուտոպիստական սխեմաներից, ազգաբնակչության վճռական նշանակություն ունեցող դա-

սակարգերի (գլուղացիության) արամադրություններէ և ղեմադրության զգաստ հաշվառում, անկախ նրանից՝ տեղավորվում ե այդ արդյոք պաշտոնական իրաւունքների շրջանակներում—տես աջ ուղղորդիցիայի մարտական կոչը»:

Այսպես ե արձագանգում ե արժեքավորում «Соц. Вестник»-ը:

Այ թեքման ներկայացուցիչներին, քանի դեռ ուշ է, էր խանգարի հիշել ծերունի Բերելի խոսքերը, վոր ասում եր. «Ինչպիսի սխալ եմ գործել, վոր գասակարգային թշնամու գովքին եմ արժանացել»:

Ամեն կասկածից արդեն վեր ե աջ թեքման բյուրեղացումը և ձեակերպումը: Ահա թե ինչու նորերս վերջացած կուսակցական կոնֆերենցիաները միանգամայն իրավացիորեն արձանագրեցին, վոր ներկայումս արդեն աջ թեքումը մտել ե իր ձեւավորման ու զարգացման նոր օրջանը, անորոշ, յերկդիմի տրտունջներն ու դժգոհություններն արդեն տեղի յեն տվել ձեւակերպված հակակուսակցական գծի:

Ըստ այնմ ել պիտի փոխվի կուսակցության վերաբերմունքը դեպի աջ թեքումը: Անհրաժեշտ ե ուժեղացնել պայքարը, մեծ ուշադրություն դարձնելով, վոր կուսակցական մասսաները գինվեն լենինիզմի հիմնական խնդիրների պարզ գիտակցությամբ և մանրամասն ծանոթանան աջերի հակակուսակցական, հակալենինյան վողջ եյությանը: Սխալվում են նրանք, ովքեր կարծում են, թե իրեւորդիական պայքարն աջերի դեմ արդեն սպառված ե, թե այդ շրջանը կուսակցությունը բոլորել ե և ալլն: Անշուշտ, անցյալ տարվա աշնան ից սկսած, կուսակցությունը, նրա բոլոր կազմակերպությունները բավականին աշխատանք են թափել՝ վեր հանելու համար աջ տրտունջների ու պահանջների իրական իմաստը, նրանց ուղղորդությունիստական դեմքը:

Բայց դա դեռ աշխատանքի մի մասն ե, սկզբնական շրջանը:

Բոլոր գծերով պիտի շարունակել իդեոլոգիական պայքարը, կուսակցական ու սոցիալիստական շինարարութեան գործնական խնդիրները դիտելով աջ թեքման լիկվիդատորական պլատֆորմայի դեմ տարվող համակուսակցական պայքարի ընդհանուր լուսի տակ: Պիտի տալ աջերի պլատֆորմայի տեսական քաղաքական ընդհանուր քննադատականը, միաժամանակ զրան զուգընթաց առորյա կյանքում, սոցիալիստական շինարարութեան պրակտիկայում կովել աջ թեքման կոնկրետ արտահայտութիւնները դեմ:

Այդ չերկու խնդիրները միասնական աշխատանքի տարրեր կողմերը պիտի կազմեն. չերկրորդը պայմանավորվելու չի անպայման առաջինով: Չէ վոր կան մարդիկ, վորոնք թեև «կողմնակից են» աջ թեքման դեմ պայքարելուն, բայց սիրում են միայն «ընդհանուր սկզբունքային պայքարը»՝ չեն ուզում գործունենալ մանր-մուկ խնդիրների հետ: Կա և հակառակ ծայրահեղութիւնը, յերբ աջ թեքման կոնկրետ, չերբեմն անշնորհ արտահայտութիւնը հենց այնպես սովորական սխալ, շատ անկարևոր բան է հայտարարվում: Անհրաժեշտ է անխնա պայքարի այդ տրամադրութիւնների դեմ, վորոնք ըստ ելութեան «վախկոտ ու պարտաւոր» — հաշտվողականութեան տարրեր վարիանտներն են:

ՄԱՄԱՆԱՎՈՐԱԿԱՆ ԵՅԵՆՏՆԵՐ

Մասնավորապես մեծ դեր է վերապահվում մեր մամուլին, վորը խոշոր անելիքներ ունի: Թերթերը պիտի կարողանան իրենց աշխատանքը դասավորել այնպես, վոր աջ թեքման դեմ մղվող լենինյան անհաշտ պայքարի մարտկոցներ հանդիսանան: Նրանք իդեոլոգիական բաղադրական անադատս դիրքավորում պիտի ունենան, այլապես թե պարզաբանման աշխատանքը և թե կոնկրետ չերեւութների դեմ տարվող պայքարը կարող են վոչ միայն իրենց նպատակին չծառայել, այլև հակառակ արդյունքներ տալ:

Այդ կապակցութեամբ պիտի ասել, Վոր մեր մամուլում արտաբոյց սխալներ են պատահում:

Որինակի համար, ըստ չերևութին, «Մաճկալ»-ի խմբագրութիւնը Վորոշել և «Բանաստեղծութիւններ» միջոցով տանել իր պայքարը: Այնտեղ տպւած ել.

Պայքարենք

Աջ թեքման դեմ.

«Զախ» թեքման դեմ.

Հաշտվողականութեան դեմ.

Խնամխութեան դեմ.

Կոմսնապարծութեան դեմ.

Բնութիւնաբանական դեմ:

Պիտի ասել, Վոր նման մեթոդը կարող և դեղորինգացիայի յենթարկել մասսաներին, չկարողանալով կազմակերպել նրանց ուժն ու կարողութիւնը: Նման սխալ ու դեղորինգացիոն, բայց այս անգամ արդեն հողվածներ և վրչ «Բանաստեղծութիւններ» տպւել են նաև «Խորհրդային Հայաստան»-ում:

Տես մասնավորապես Ա. Շահինյանի հողվածը, ուր ասվում է. «Պայքարի այս նոր ետապում պետք է ուժեղացնել կուսակցական մասսաների մոբիլիզացիան աջ, հաշտվողական, քրոնիկական, (սոցիալիստ. Ֆե. Հ.) հակահեղափոխական յեղ բոլոր սեռակի Հակալենինյան գաղափարախոսների դեմ»:

Ինչ խոսք, Վոր այս ձևով չի կարելի ճիշտ ու հաշտ պայքար ծավալել, չերբ թերթում տպւածն իրենից ներկայացնում է մի ամբողջ շիւղափախ:

Սակայն կարևոր է հիշատակել, Վոր պարզաբանման աշխատանքի միջոցին թույլ են տրվել ավելի կոպիտ տեսական-քաղաքական սխալներ: Այսպես, որի-

նակ, «Յերիտասարդ Բայլընիկ»-ի վերջին համա-
րում, աջ թեքման դեմ գրված հողվածում հեղինակը
միամտորեն կարծում է, թե մեզանում աջ թեքման
համար քաղա լին հանդիսանում «քանվորական բյու-
րոկրատիան», «քանվորության վերին խավերը»: Մեզմ
ասած՝ սա մեխանիկական մոտեցում է, չեք Արեմը-
տյան Յեվրոպայի որինակը նույնությամբ փոխադրվում
է մեզ մոտ:

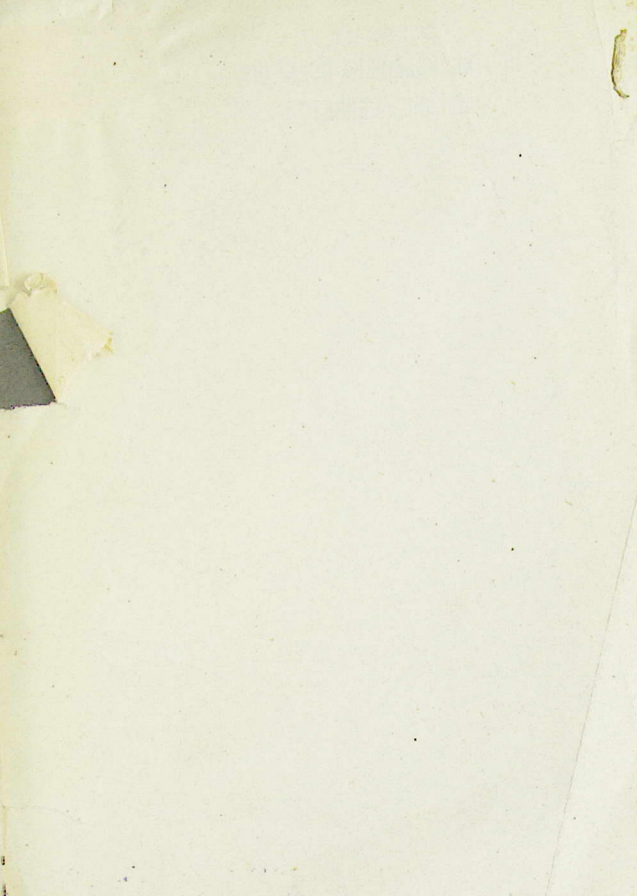
Ընդհանրապես մեր մամուլի հիմնական սխալնե-
րից մեկն այն է, վոր նա սկզբից չի կարողացել ան-
հրաժեշտ պարզությամբ ու վորոշակիությամբ դնել
հարցերը: Այդ տեսակետից մի չտեսնված շփոթ է ներ-
կայացնում նրա եջերում այս տարի զետեղված «Լե-
նինը քեֆումների դեմ» վերնագրով հողվածը:

Հեղինակը շփոթում է միմյանց հետ բանվորա-
կան շարժման մեջ գոյություն ունեցող հակապրուե-
տարական հոսանքները ներկուսակցական թեքումների
հետ, մինչդեռ վորակապես դրանք բոլորովին տարբեր
բաներ են: Հենց այդ սխալ կոնցեպցիան հիմք ընդու-
նելով՝ նա կարծում է, թե ոպպորտունիզմը, ռեֆոր-
միզմը և նույնիսկ մենշևիզմը թեքումներ են:

Ոոսելով խորհրդային Միություն պաշտաններում
թեքումների օտաջացման պատճառների մասին, հե-
ղինակը վոչինչ չի ասում գյուղացիության, մանր ու
մանրագույն գյուղացիական տնտեսությունների մա-
սին, միայն հիշատակում է բուրժուազիան կամ այդ
դասակարգի մնացորդներին:

Բոլոր միջոցները ձեռք առնելով՝ մամուլը պիտի
աւժեղացնի իր պայքարն աջ թեքման

[104]

Е. ГРАНТ
Против новейших попыток
ревизии ленинизма

A $\frac{1}{4414}$

9160 15 4.